

فریده کلبو

خواب و بیدار

انتشارات معین

۰۰۱۳۳۳۱

www.ketab.ir

-
- سرشناسه : گلبو، فریده، ۱۳۱۹ -
عنوان و نام پدیدآور : خواب و بیدار / فریده گلبو.
مشخصات نشر : تهران: معین، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری : ۲۱۶ ص.
شابک : ۸ - ۱۶۲ - ۱۶۵ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
موضوع : داستان‌های فارسی — قرن ۱۴ : Persian fiction — 20th century
رده‌بندی کنگره : ۹۱۳۹۵ خ / ۸۱۹۲ PIR
رده‌بندی دیویی : ۸۷۳ / ۶۲
شماره کتابشناسی ملی : ۲۴۱۳۳۵۶
-

اشارات معین

روبه روی دانشگاه تهران، فخر ۱۰، فاضلی داریان، پلاک ۳ - تلفن: ۶۶۴۰۵۹۹۲

www.moin-publisher.com

info@moin-publisher.com

برای دریافت تازه های کتاب انتشارات، کانال تلگرام ما پیوندید.

<http://telegram.am.me/moinpublisher>

فریده گلبو

خواب و بیدار

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

طرح جلد: پارسوا باشی

حروف نگاری و صفحه آرایی: شهیر

لیتوگرافی: صدف / چاپ: مهارت

تمامی حقوق این اثر برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

تلفن مرکز فروش: ۶۶۴۱۴۲۳۰ - ۶۶۹۶۱۴۹۵

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	در خواب
۱۹	در بیداری
۲۸	در خواب
۳۷	در بیداری
۴۱	در خواب
۵۳	در بیداری
۵۷	در خواب
۶۷	در بیداری
۷۹	در خواب
۹۴	در بیداری
۱۰۲	در خواب
۱۳۴	در بیداری
۱۴۹	در خواب
۱۶۸	در بیداری
۱۹۲	در خواب
۲۰۵	در بیداری

«خواب و بیدار» را به نوۀ تازه متولّد شده‌ام «نیکی
کردوانی» تقدیم می‌کنم. همراه با شعری که پیش از
تولّد او از راه خیال در وصفش سروده‌ام:

در خیالم چشم تو گیرا چو دریا ساختم
زلفکت پر جعد و مشکین وه چه زیبا ساختم
من که باشم تاب‌سازم نقش «نیکی» های تو
بس که عاشق بوده‌ام و صفت به رؤیا ساختم
ف. گ.

بشگفتار

چندی پیش نشر معین به من پیشنهاد نوشتن زندگی‌نامهٔ ناصر خسرو را
داد. ولی نه انتشارات معین آن را پی گرفت و نه من علت را جویا شدم.
و حالا به خواست و انتخاب خود، در این «خواب و بیدار» نه فقط
نمایه‌ای که اندکی نیز درون‌مایه‌ای از زندگی و من و من شاعر نام‌دار
گنجانیده شده است.

لازم به گفتن است که شخصیت و زندگی ناصر خسرو ربطی به هدف
اصلی و نکتهٔ مورد نظر در این رمان ندارد. به جای این شاعر، من شاید به
زندگی هر کس دیگری حتی یک شخصیت تخیلی و ساختگی پرداخته
شود. چنان که به جنبهٔ شاعری او کمتر از هر «قولهٔ دیگری پرداخته شده
است. اما از آن جا که من پیش از نوشتن این رمان تحقیقاتم را دربارهٔ
زندگی ناصر خسرو انجام داده بودم، نوع زندگی او، ناهنجاری‌های
دوره‌ای که در آن می‌زیست، درهم‌ریختگی‌های اجتماعی شهر بلخ پس از

حملة سلجوقیان، راسخ بودن خودش در عقیده‌ای که - درست یا نادرست - برگزیده بود، موجب چنین انتخابی شد.

به تأکید تکرار می‌کنم که این رمان دربارهٔ زندگی ناصر خسرو نیست. ادعای یک اثر تحقیقاتی را هم ندارد. ولی هاله و سایه‌ای از زندگی این شاعر نامی، البته با رعایت بسیاری از اصول، در متن آن حضور دارد. سایه‌ای که گاه پررنگ‌تر می‌شود، و آن دقایقی از رُمان است که برخی از متون سفرنامه او با تغییر و برگرداندن پاره‌ای از کلمات مهجور و ثقیل در لابه‌ای رمان آورده شده است.

بسیار است گفته شود که کتاب حاضر نه یک اثر تحقیقی است و نه یک رُمان؛ در عین حال با نگاهی و از زاویه دیدی هم این است و هم آن. در جایی از متن «ژان پل سارتر» نقل شده بود: «شعر مثل رقصیدن و نثر مانند راه رفتن است».

با وام گرفتن از این تعبیر سارتر، می‌خواهم بگویم اگر یک مقاله تحقیقی شبیه به راه رفتن باشد، رُمان شبیه به رقصیدن است. و با توجه به این تشبیه می‌شود گفت که «خواب و بیدار» نه به نیت زدن یک تیر به دو هدف که خود به خود گاه راه رفته و زمان بیشتری رقصیده و خواننده را در انتخاب نامی برای نوع آن آزاد گذارده است.

فراموش نکنیم همان‌گونه که یک تحقیق علمی با مستندات و واقعیات نوشته شود، یک رُمان حتی اگر پایه‌ای واقعی تاریخی، عینی و بیرونی داشته باشد، ذاتاً با تخیل آمیخته است. و نه تنها هر رمان که هر اثر هنری از دو سو ساخته و زاینده می‌شود. یک طرف از جهت کسی که آن اثر را به وجود می‌آورد و جانب دیگر از طرف مخاطب آن اثر.

به عنوان مثال این درست که هر رمان زیر قلم نویسنده آن و با اندیشه و خیال و احساسات و نوع جهان بینی او شکل می گیرد، جهت می یابد و در نهایت خلق می شود، ولی درک هر خواننده از آن می تواند به گونه ای متفاوت از دیگران باشد. در نتیجه زیر هر نگاهی اثر از دو سو - نویسنده و خواننده - معنی می یابد و بار می گیرد. به ویژه رُمان های موج نو، آن ها که به گفته نویسندگان آن جریان سیال ذهن اند و در بستر «سوررئال» "SURREAL" «پندارگون» پیش می روند.

اما رمان حاضر نه موج نو است و نه جریان سیال ذهن. با این حال نیازمند جلب باور مخاطب است که به طور طبیعی خواننده در برابر آن سه نوع موضع گیری می تواند داشته باشد. آن را باور کند. باور نکند. و یا بپذیرد که نویسنده رسوائیه با هم فرض می کنند، اگر چنین اتفاقی بیفتد آن وقت چه...؟

با در نظر گرفتن این اصل سه در علم خیال و خواب و رؤیا هر اتفاقی ممکن است بیفتد و فرض آن جایزه قابل پذیرش است.

فریده گلبو